

Kent Parklarında Kullanıcı Memnuniyeti: Ankara Kuğulu Park Örneği

User Satisfaction in Urban Parks: Ankara Kugulu Park Case

Nilüfer GÜRER,¹ Aysu UĞURLAR²

ÖZ

Kentsel açık yeşil alanlar ve bu kapsamda öne çıkan kent parkları; kişilerin bedensel ve ruhsal dinlenme ihtiyaçlarını karşılamının yanı sıra, gerek kentsel yaşam kalitesini arttıran en önemli bileşenlerden birisi olmaları, gerekse hızlı kentleşme etkisi ile artan yapıllı çevreden kaçış alanları yaratmaları sebepleri ile önemli kentsel işlev bölgeleri arasında yer almaktadırlar. Kent parklarının sunduğu aktivite olanakları, alanın bulunduğu bölge ve erişilebilirliği, kullanıcı yoğunluğunu tanımlarken, aynı zamanda parkların kullanıcı memnuniyeti seviyelerini de belirlemede etkili olmaktadır. Makale kapsamında, Ankara'nın kent bütününde, kentli nüfusu tarafından en çok bilinen ve farklı sosyal gruplara hitap eden parklardan birisi olan Kuğulu Park ele alınmaktadır. Park; alan kısıtlılığı ve bundan kaynaklı sınırlı aktivite imkânı bulunmasına karşın, kullanıcı yoğunluğu bakımından yılın her döneminde yoğun kullanılan, kent ölçeğinde önemli bir örnek niteliğindedir. Çalışma eş zamanlı olarak kullanıcı memnuniyetini sorgularken, aynı zamanda kullanıcılar açısından kısıtlılıkları ve beklentileri de ortaya koymaktadır. Çalışma ile elde edilen sonuçlar ışığında, kullanıcı memnuniyetinin; alan büyüklüğü ve aktivite sayısından çok, alanın sahip olduğu yeşil dokunun niteliği ve yoğunluğu, alanda sunulan hizmetlerin kalitesi, alanın bakımlı ve temiz olması ile ilişkili olduğu söylenebilir. Bu durum, özellikle tüm kentlilerin kolay erişebildiği kent merkezlerinde büyük alanlar yaratma çabası yerine küçük ama kaliteli ve işlevsel açık yeşil alanların yaratılmasının da kentsel yaşam kalitesi açısından önemini destekler niteliktedir.

Anahtar sözcükler: Kentsel açık yeşil alanlar; kent parkları; Kuğulu Park; kullanıcı memnuniyeti.

ABSTRACT

Urban open spaces and green areas, particularly urban parks, are the most critical areas for meeting people's physical and psychological needs, as well as improving the users' quality of life in urban areas by creating places for people to escape from the artificially built environment. The user density is defined by the activity opportunities that are served by urban parks and the location and accessibility of the parks. Moreover, these factors are also effective for defining the level of user satisfaction. Within the scope of the present study Kuğulu Park, which caters to different social groups and is well known to urban inhabitants, is studied. This park is an important example for the city, considering it is used densely yearlong despite limited activity opportunities owing to its limited area. While querying user satisfaction, the constraints and user expectations are introduced in this study. The findings indicate that user satisfaction is more related to the quality and density of green areas, the quality of the provided services, and the cleanness and maintenance level of the park in comparison to the size of the park and activities provided. Thus, the results support the importance of small, high-quality, functional green urban spaces at remote locations compared to easy-to-access, large-scale leisure areas downtown.

Keywords: Urban open spaces; urban parks; Kuğulu Park; user satisfaction.

¹Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Antalya
²Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Van

Başvuru tarihi: 01 Eylül 2016 - Kabul tarihi: 05 Haziran 2017

İletişim: Nilüfer GÜRER. e-posta: nilufgurur@gmail.com

© 2017 Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi - © 2017 Yıldız Technical University, Faculty of Architecture

Giriş

Kent olgusu, basitten karmaşığa doğru evrilen, geçmişten günümüze değişik anlamlara sahip dinamik bir kavram niteliğinde,¹ sadece fiziksel değil, toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel bir üretim alanıdır.² Bu bağlamda kentler arazi kullanımı, demografik nitelikler, sosyal ve kültürel yapı, ekonomik özellikler, tarihsel ve çevresel konular gibi pek çok farklı konunun ara yüzünde bir araya gelen karmaşık yapılanmalardır. Son derece dinamik ve değişken olan bir kent sisteminde, sorunlara çözüm üretilebilecek seviyede tasarım ve planlama süreçlerini tamamlayabilmek kolay değildir. Bu sistemde kent arazisi üzerinde, kentlilerin kullandığı, kentle ilişkili olayların yer aldığı alanların tümü olarak nitelendirilen, toplumsal ya da kişisel gereksinimlerin karşılandığı, toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısına bağlı olarak, zaman içinde farklılaşan kent mekânları³ ile ilgili sorunlar, ilk olarak 20. yüzyılın ikinci yarısında gündeme gelmiş; fiziksel ve toplumsal çevre sorunları öne çıkmaya başlamıştır.⁴ Ancak özünde tüm nitelikler, doğrudan kentte yaşayan kişiler ile ilişkili olup, sistem bir bütün olarak insan odaklı planlandığında ve tasarlandığında işleyen bir sistem haline dönüşmektedir.⁵

Kentsel açık alanların ve çevresel kalitenin en önemli parçalarından olan kent parkları da kentler gibi kendi başarılarına karmaşık sistemlerdir. Özellikle kentlerin merkezi iş alanlarında (MİA) yer alan açık yeşil alanlar, pek çok farklı bileşenin de etkisi ile bu karmaşık sistemlerin en çarpıcı örnekleri arasında yer almaktadırlar. Bu yaklaşım ile makale, Ankara kentinin tarihsel gelişiminde her dönem önemini korumuş, 1958 yılından beri varlığını devam ettirebilen ve kentnin MİA alanında bulunan Kuğulu Park temelinde ele alınmıştır. Makalenin giriş bölümünde bir kamusal mekan olarak açık yeşil alanlara ve hızlı kentleşme ile bu alanların artan önemine değinilmiş, ikinci bölümde ilgili literatür çerçevesinde bu alanlara ilişkin tasarım ilkeleri ve bu tasarım ilkelerinin dünya örneklerindeki uygulamaları aktarılmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde, çalışma alanı olarak belirlenen Kuğulu Park'ın kent bütünündeki ve bölgesindeki önemi vurgulanarak, alandaki aktivite olanakları tartışılmış, özellikle kullanıcı profili/çeşitliliği (yaş, cinsiyet, eğitim durumu vb.), kullanım yoğunluğu ve memnuniyet ilişkileri ele alınmıştır. Bu amaçla alanda 600 kullanıcıya haftanın farklı günlerinde ve farklı kullanım saatlerinde anket yapılmış (2015 yılı Eylül-Kasım dönemi) anketlerden elde edilen sonuçlar SPSS programı ile analiz edilmiş, faktör analizi aracılığı ile Kuğulu Park kullanıcı memnuniyetini tanımlayan bulgular ortaya konulmaya çalışılmıştır. Değerlendirme ve sonuç bölümlerinde ise elde edilen bulgular literatür çerçevesinde değerlendirilerek,

bir kamusal mekan ve açık yeşil alan olarak kent parklarının sosyal, mekânsal ve kentsel kimlik açısından önemi vurgulanmış ve tasarımlarına ilişkin temel kısa öneriler sunulmuştur.

Kentsel Açık Yeşil Alanlar ve Tasarım İlkeleri

Açık yeşil alanların, parkların ve rekreasyon alanlarının, daha kapsamlı ifadesiyle kamusal mekanların başarısı; daha fazla kişi tarafından kullanılmalrı ve yaşayan mekanlar olmaları ile ilişkilendirilmektedir. Farklı dönemlerde, kamusal mekânlar ve bu mekânların nasıl daha çok kullanılan ve yaşayan mekânlar olabileceğine ilişkin çalışmalar yapan William Whyte (1980),⁶ Clare Cooper Marcus ve Carolyn Francis (1998)⁷ Kevin Lynch (2010),⁸ Jan Gehl (1996)⁹, Loise Mozingo (1989)¹⁰ Lyn Lofland (1998)¹¹ ve daha pek çok sosyal bilimcinin ve tasarımcının da dediği gibi; iyi bir kamusal mekânın temel koşulu alanın kullanılıyor olmasıdır. Diğer bir anlatımla başarılı kamusal mekânlar; kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılayan, herkese eşit şekilde erişilebilirlik imkânı sunan ve toplumun geniş bir kesimi için anlamlı olan mekânlar olarak tanımlanmaktadır.¹²

20. yüzyılın başlarında, doğal değerlerin azalmaya ya da kaybedilmeye başlamasıyla birlikte, kamu bilinci artmış ve kent dokusu içinde bulunan doğal değerlerin önemi ve gerekliliği daha çok fark edilmeye başlamıştır. Bu süreç kentleşmeye başlayan toplumlarda kent parklarının önemini arttırmış ve kent parkları; çok amaçlı kamusal mekânlar olarak, kentsel yaşam kalitesini yükselten, kent imajını güçlendiren, estetik, rekreasyonel, psikolojik, çevresel, sosyal ve ekonomik açılarından kentlere fayda sağlayan stratejik alanlar haline gelmişlerdir. Aynı zamanda 19 yy.da sundukları pasif rekreasyon olanakları ile gündemde olan parkların yerini bu yüzyılda aktif rekreasyonun ön plana çıktığı, görsel ve estetik kaygılardan çok sunduğu rekreasyon olanakları, spor ve oyun alanları ile önem kazanan parklar almışlardır.^{13,14,15}

Zaman içerisinde kent parklarının işlevleri ve kullanım biçimleri değişen yaşam koşullarına ve ihtiyaçlara göre şekillenmeye ve bu parklara yeni anlamlar yüklenmeye başlamıştır. Özellikle 21. yüzyıl ile birlikte kent parkları simgesel anlamlar kazanarak ve tasarımları ile kent kimliği yaratarak markalaşmada öncü alanlar haline gelmeye başlamıştır. Bu yüzyılda parklar artık yapılaşmış alanlar içinde izole olmuş yeşil alanlar olmanın ötesinde, kent ve bölge ölçeğinde planlanan yeşil altyapı (green infrastructure) ağlarının bir parçası olarak tanımlanmaktadır.

Kent parkları sağlıklı toplumların, sağlıklı bir sosyal ya-

¹ Topal, 2004, s. 278.

² Altuntaş, 2012, s. 136.

³ Akyol, 2006, s. 19.

⁴ Oktay, 2007, s. 29.

⁵ Akyol, 2006, s. 20.

⁶ Whyte, 1980.

⁷ Marcus ve Francis, 1998.

⁸ Lynch, 2010.

⁹ Gehl, 1996.

¹⁰ Mozingo, 1989.

¹¹ Lofland, 1998.

¹² Francis, 2003, s. 1.

¹³ Asimgil, 2012.

¹⁴ Jamil, 2002.

¹⁵ Geerts, 2013 s. 12.

şamın ve sağlıklı mekânların oluşturulmasında anahtar bir role sahiptirler.¹⁶ Ayrıca gerekli altyapı yenilemelerinde, atıl alanların canlandırılmasında ve toplumsal ilişkilerin kurulmasında karşılaşılan engellerin çözümü için de önemli alanlar olarak görülmektedir.¹⁷ Yani bir anlamda parklar, kent içindeki ve çevresindeki terk edilmiş ya da yeniden kullanılabilir boşlukları düzenleyen geometrik metaforlar haline gelmiş, bu da parklara yeni bir anlam yükleyerek onlar için yeni bir gündem tanımlanmasına neden olmuştur. 21. yüzyıl ile birlikte parkların geliştirilmesi mekânsal, kentsel ve ekolojik konuları ele alan bir durum olmanın ötesinde, planlama süreçleri içerisinde yeni politikaların geliştirildiği ve yönetsel programların yer aldığı, farklı şekillerde işbirlikleri oluşturulmasına müsaade eden, farklı tasarım süreçlerinin ve katılımcı süreçlerin işletilmesine olanak veren bir değişim ve dönüşüm göstermiştir.¹⁸ Bu yeni düzende parklar kişilerin rahatladığı, gezdiği / dolaştığı veya oyun oynadığı yeşil mekânlar olmanın yanı sıra yapılaşmış çevrelerdeki yüksek kaliteli boşluklar (high-quality emptiness) olarak da önem kazanmıştır. Ayrıca son yıllarda ekolojik sistemin önemli bir parçası olduğu konusunda ve kent sisteminin sürdürülebilirliğine etkileri açısından [doğal yaşam alanlarını koruma, hava kalitesinin iyileştirilmesi, CO2 depolama, ısı adaları oluşturarak kentsel ısıyı düzenleme, yağmur suyu yönetimi (su arıtma ve depolama) gibi kentin altyapısına katkı sağlayabilecek yöntemleri gündeme taşımak vb.] toplumsal bilinç oluşmasına katkı sağlayarak, yeşil altyapının önemli bir parçası haline gelmişlerdir.^{19,20}

Parklardaki aktivite çeşitliliği, parkların çekiciliği ve kişilerin parklara gitme ve orada zaman geçirme tercihleri açısından önemlidir. Parkların çekiciliğini belirleyen önemli diğer iki unsur rahatlık hissi ve parkta bulunan işlevlerdir. Rahatlık ve konfor hisleri, alan tasarımı ve alanda yer alacak donatıların malzeme seçimleri ile doğrudan ilişkili konulardır. Alanda bulunan işlevlerin ise niteliklerine göre kolay erişilebilir olmaları ya da daha korunaklı biçimde yerleştirilmeleri yine tasarımın önemli konuları arasındadır. Bu bakış açısı ile ele alındığında bir alan, tasarım kriterleri açısından değerlendirilirken şu soruların sorulması analizleri kolaylaştırıcı olacaktır;

- Parktaki altyapı düzenlemesi (banklar, oyun ekipmanları, çöp kutuları vb.) yeterli ve uygun biçimde yapılmış mı? (Örneğin kişiler güneşte ya da gölgede oturmak istediklerinde uygun imkânlar sağlanmış mı gibi)
- Park düzenlemesi ilgi çekici, yüksek kaliteli ve iyi durumda mı?
- Parktaki altyapı malzemeleri kullanıcı dostu mu (banklar, oyun ekipmanları gibi)?
- Park düzenlemesi alanın tüm olası kullanıcıları (engel-

liler, yaşlılar, çocuklar, gençler, kadınlar, köpek sahipleri vb.) için uygun mu?

- Alan düzenlemesi çevre ile uyumlu biçimde yapılmış mı? (görünüş, ölçek vb.)
- Alandaki dolaşım izleri ve döşeme malzemeleri planlanan kullanımlar ve kullanıcılar için uygun mu?
- Alanda uygun aydınlatma yapılmış mı?
- Alanda veya yakın çevresinde (temiz) tuvaletler var mı?
- Alanda veya yakın çevresinde kişilerin yeme içme ihtiyaçlarını karşılayacak düzenlemeler var mı, piknik alanları bulunuyor mu?²¹

Yukarıdaki unsurların yanı sıra bitkilendirme, güvenlik, alanın renkli, güzel ve estetik olması alanın kullanım yoğunluğunu ve alandaki kullanıcı memnuniyetini etkileyen etkenler arasındadır.²² Bir park alanında farklı bitki türlerinin yer alması temelde tek başına bir hedef değildir, ancak farklı türler, özel bir mekânın gerçek değerini vurgulayan ve kişilere daha yoğun deneyimler sunan araçlardır. Parkların çekiciliğini tanımlayan önemli unsurlardan birisi de güvenlidir. Güvenlik; iyi görünürlük, kişilerin saklanabileceği yoğun bitki alanlarının ya da karanlık köşelerin olmaması, temiz bir dolaşım izi, yeterli aydınlatma, etkili bir sosyal kontrol mekanizmasının varlığı gibi koşulların sağlanmış olmasını gerektirir. Bu anlamda parkların alan büyüklüğü açısından küçük olmaları güvenliği sağlamada pozitif bir nitelik olarak da değerlendirilebilir.

Açık yeşil alanların kademelenmesinde farklı yaklaşımlar bulunmakla birlikte literatürde kabul gören genel sınıflandırmaya göre yeşil alanlar; konut bahçesi, çocuk bahçesi, oyun alanı, mahalle parkı, semt parkı, kent parkı, büyükşehir parkı ve bölge parkı olmak üzere 8 temel gruba ayrılmaktadır. Mertes ve Hall (1995),²³ Flodin vd.(1983),²⁴ Rietdorf ve Baeseler (1979),²⁵ Gül ve Küçük (2001)²⁶ de parkları benzer biçimde kategorize etmişlerdir.²⁷ Bu sınıflamalar çoğunlukla alansal büyüklük ve aktivitelerin çeşitliliği ile sınırlı kalmaktadır. Buna karşın literatürde bu alansal büyüklüklere karşılık gelmeyen ancak en iyi uygulamalar arasında yer alan cep parkları ve kent parkları da bulunmaktadır.

Literatür araştırmaları sonucunda yapılan değerlendirmeler ışığında çalışma kapsamında; tasarlanmaları ve hayata geçirilmeleri geçmişe dayanan, buna karşın güncel olarak hala aktif olarak kullanılan, kentlerin marka değerlerine katkısı bulunan ve geçmiş alışkanlıkları ve beklentileri karşılamaya devam ederken 21. yüzyıl parklarının gerekliliği olan yeni yönetim ve planlama yaklaşımlarına da cevap verebilen park alanları örnek olarak incelenmeye çalışılmıştır. Örnekler, özellikle farklı yönetim uygulamala-

²¹ Geerts, 2013, s. 104.

²⁵ Rietdorf ve Baeseler, 1979.

²² Geerts, 2013, s. 104-112.

²⁶ Gül ve Küçük, 2001, s. 34.

²³ Mertes ve Hall, 1995.

²⁷ Bağcı, 2010, s. 16-18.

²⁴ Flodin vd., 1983.

¹⁶ Neal, 2013: 7.

¹⁸ Geerts, 2013: 7.

²⁰ Aytaç, 2015.

¹⁷ Thompson, 2002: 59.

¹⁹ Geerts, 2013: 18.

Tablo 1. Örnek kent parkları ve temel özellikleri

Park	Konum	Mülkiyet	Büyükölük (hektar)	Sınıf	Yönetim
Freeway Park ¹	Seattle, Kanada	Kamu	2.1	Kent Parkı	Seattle Park ve Rekreasyon Departmanı
Bryant Park ^{2,3,4}	New York Amerika	Özel	2.4	Kent Parkı	Bryant Park Restorasyon Şirketi
The High Line ⁵	New York Amerika	Kamu	2,6	Kent Parkı	Park ve Rekreasyon Departmanı
Superkilen ^{6,7}	Kopenhag Danimarka	Kamu	3,3	Kent Parkı	Kopenhag Belediyesi

¹Tate, Eaton, 2015: 38-49. ²Tate, Eaton, 2015: 51-62. ³Geerts, 2013: 59. ⁴Sherer, 2006: 17. ⁵Geerts, 2013: 63-81. ⁶<https://centerforactivedesign.org/superkilen/>. ⁷<http://www.big.dk/#projects-suk>.

rının karşılaştırılabilmesine olanak vermesi amacıyla farklı ülkelerden; sahip oldukları nitelikler ve/veya uygulamalar açısından farklılık gösteren, literatürde en iyi uygulamalar arasında yer alan (Bryant Park, High Line Park, Superkilen Park)²⁸ ve büyükölük açısından örneklem alan olan Kuğulu Park ile benzer özellikteki parklar arasından seçilmiştir. Kent parkı olarak sınıflandırılan örnek parklar, mülkiyet, büyükölük ve yönetim birimleri açısından ele alınmış (Tablo 1) daha sonra bu parklar özellikleri ve buldukları aktiviteler açısından detaylandırılmaya çalışılmıştır (Tablo 2, 3).

Tüm bu nitelikler bir arada değerlendirilirse, incelenen örneklerden de yola çıkılarak denilebilir ki; literatür yazınında da belirtildiği üzere kamusal alanların ve parkların kullanım tercihini ve kullanım yoğunluğunu etkileyen temel etmenler, alanın mekânsal tasarımı ve alanda bulunan temel aktiviteler ile doğrudan ilişkilendirilebilir.

Günümüz koşullarını dikkate alan ve geleceği de göz önünde bulunduran planlama ve tasarım yaklaşımlarında, yeni teknolojiler ile eski ve değişmeyen ihtiyaçların ilişkilendirilmesinin memnuniyet sağlayacağı net şekilde görülebilmektedir. Fakat aynı zamanda güncel bilimsel ve kültürel anlayışların yansımaları olarak ortaya çıkan açık alanların oluşturduğu yeni mekânsal ağlar da göz ardı edilmemelidir.²⁹ Bu nedenle eski ve yeni yaklaşımların birbirlerini bütünleyecek şekilde yeniden ele alınmaları ve açık yeşil alan sistemlerinin bu bütünlük çerçevesinde değerlendirilmeleri uygulamaların başarı düzeylerini doğrudan etkileyecektir.

Alan Çalışması, Yöntem ve Bulgular

Çalışma kapsamında, Ankara kentinde, özellikle büyükölük açısından, her ne kadar literatürde tariflenen kent parkları kapsamında yer almasa da, Ankara için kent parkı niteliği taşıdığı gözlemlenirken yola çıkılarak Kuğulu Park ele alınmış, alan yer aldığı bölge, fiziksel altyapı durumu, sunduğu aktiviteler ve kullanıcı memnuniyeti açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada kullanıcı profilinin tanımlanması ve memnuniyetin belirlenmesi amacıyla yapılan ankette, kullanıcıların alana kentin hangi bölgele-

rinden geldikleri sorularak, alansal büyükölük açısından cep parkı ya da komşuluk ünitesi parkına denk olan Kuğulu Park'ın kullanım biçimi açısından kentin bütününe hitap eden bir çekime (erişebilirlik, konfor-ımağ ve sosyallik açısından) sahip olup olmadığı belirlenerek, bu bağlamda "bir kent parkı" niteliği gösterdiği savı test edilmek istenmiştir.

Alanın Kent Bütündeki Yeri ve Önemi

Kuğulu Park, Ankara Kenti'nin merkezinde, kent merkezinin ise güneyinde Kavaklıdere mahallesinde, Atatürk Bulvarı, Polonya Caddesi ve İran Caddesi - Tunalı Hilmi Caddesi arasında yer almaktadır (Şekil 1³⁰).

Kuğulu Park'ın bulunduğu arazi, daha önce içinden dere geçen kavaklık bir arazi olup, alanın güney tarafında Polonya Sefaretinin bahçeleri, kuzeyinde ise Kavaklıdere Şarapları'nın sahibi Cenap And'ın 1955'de yaptırdığı Sevda ve Cenap And Evi bulunmaktadır.³¹ Kavaklıdere Mahallesi'nin adı da bölgeden geçen çay ve alanda bulunan kavak ağaçlarından gelmektedir. Kavaklıdere Çayı'nın bölgede zayıflayarak bir gölete dönüşmesi üzerine, göletin etrafı 1958 yılında Ankara Belediyesi tarafından bir kamusal bahçe olarak düzenlenmiştir (Şekil 2³²). İlk olarak "Kavaklıdere Parkı" olarak adlandırılan alan, dönemin Belediye Başkanı Vedat Dolakay tarafından Viyana'dan alınan iki kuğu bu parka konulunca "Kuğulu Park" olarak yeniden isimlendirilmiştir. Park'taki bu değişim, öncesinde çok da popüler olmayan Özdemir Caddesi'ni (bugünkü adı ile Tunalı Hilmi Caddesi) hareketlendirmiş, zaman içerisinde de alanı kent bütününde bir simge haline getirmiştir.³³

1957 yılında alınan bir kararla Atatürk Bulvarı'nın genişletilmesi için Polonya Elçiliği topraklarının bir kısmı dönemin belediyesi tarafından talep edilmiştir. Bunun üzerine 1964 yılında, Atatürk Bulvarı'nın ve Kuğulu Park'ın sınırlarının yeniden belirlenmesi sırasında Park'ın bir kısmı Büyükşehirlik'e verilmiş, elçilik arazisinin sınırları değişirken Park alanı da küçülmüştür.³⁴ 1973-1977 yılları arasında An-

³⁰ <https://www.google.com.tr/maps/@39.9027479,32.8555843,16z> [Erişim tarihi:29.08.2016].

³² <https://www.ego.gov.tr> [Erişim tarihi:20.08.2016].

³³ Resuloğlu, 2011, s. 137.

³⁴ Polonya Cumhuriyeti Büyükelçiliği, 2016.

²⁸ Geerts, 2013, s. 59, 89, 110. ²⁹ Thompson, 2002: 70.

Tablo 2. Örnek kent parkları ve bulundurdıkları aktiviteler

Aktivite alanları	Freeway Park ^{1,2}	Bryant Park ^{*3,4}	The High Line ^{5,6}	Superkilen ⁷
Oturma alanları				
Yürüyüş / koşu parkurları				
Çocuk oyun alanları	-			
Aktif spor alanları	-		-	
Piknik alanları	-			

* Aynı açık yeşil alan farklı dönemlerde farklı aktiviteler için kullanılmaktadır. ¹The Cultural Landscape Foundation, <http://tclf.org>. ²<https://tr.pinterest.com>. ³Bryant Park Blog, 2011. ⁴<https://tr.pinterest.com>. ⁵[equalmotion.com](http://www.greenroofs.com). ⁶<http://www.greenroofs.com>. ⁷<https://tr.pinterest.com>.

kara Belediye Başkanı olan mimar Vedat Dolakay zamanında elçilik bahçesi ile Park arasından yol geçirilmiştir. Aynı yıllarda Park yeniden düzenlenmiş, içine bir de kafe yapılmıştır. Park'ın Tunalı Hilmi'ye bakan bölümüne daha sonra büfeler ve taksi durakları konulmuştur.³⁵ Yeni sınırlara göre büyükelçilik arazisi ile bir zamanlar büyükelçilik arazisinde bulunan Kuğulu Park'ı ayıran caddeye, 2000 yılında dönemin cumhurbaşkanları Aleksander Kwasniewski ve Süley-

³⁵ Memlük, 2009, s. 86.

man Demirel'in katıldıkları bir törenle "Polonya Caddesi" adı verilmiştir.³⁶ Ankara'nın ilk planı olan Jansen Planı'ndan sonraki planlama süreçlerinde, Jansen Planı ile önerilen kentsel yeşil sistemin bir parçası olarak tasarlanan Park'ın günümüzde sadece son kısmı korunabilmiş, bu parçalanma Park'ın kullanım biçimine de yansımıştır.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü envanter kayıtlarından alınan bilgilere göre, Çankaya İlçesi'nde

³⁶ Polonya Cumhuriyeti Büyükelçiliği, 2016.

Tablo 3. Örnek kent parkları ve nitelikleri

Nitelikler	Freeway Park ^{1,2}	Bryant Park ³	The High Line ⁴	Superkilen ⁵
Zengin çiçek dokusu				-
Tasarımda renk kullanımı				
Yeşil (ağaç) dokusu				
Tasarımda su kullanımı				

¹The Cultural Landscape Foundation, <http://tclf.org>. ²<https://tr.pinterest.com>. ³<https://tr.pinterest.com>. ⁴<https://tr.pinterest.com>. ⁵<https://tr.pinterest.com/circarq/superkilen/>.

12.10.1974 gün ve 8109 sayılı karar³⁷ ile Kuğulu Park 1. derece doğal sit alanı olarak ilan edilmiştir.³⁸ Doğanay'a³⁹ göre Kuğulu Park aynı zamanda kültürel peyzaj açısından

da önemli bir alan olup, gerek kentsel yeşil doku, gerekse halka sunduğu rekreasyonel olanaklar açısından da Ankara kent bütünü için önemli bir kamusal alandır.

Günümüzde Kuğulu Park'ın Atatürk Bulvarı, Polonya Caddesi ve İran Caddesi'nden olmak üzere farklı pek çok noktadan girişinin olması hem bu caddeler arasında keyifli bir geçiş noktası oluşturmakta, hem de gündelik yaşamın içinde kullanıcıların kısa süreli dinlenme, oturma, seyir vb. ihtiyaçlarını karşılamalarına olanak tanımaktadır. Park'ın

³⁷ Çankaya İlçe sınırları içerisinde farklı yerlerde yer alan ve bu yeşil dokuyu oluşturan birçok 1. Derece Doğal Sit alanı mevcuttur. Çankaya İlçesi'nde yer alan 1. Derece Doğal Sit Alanları; Güven Park, Kuğulu Park, Abidinpaşa Köşkü, Abdi İpekçi Parkı, Kurtuluş Parkı, Fransa ve

İsviçre Büyükelçilikleri, Yenişehir, Dr. Mediha Eldem, Tuna Cad. Ataç Sokakları ile Papazınbağı'nın bulunduğu alanlardır (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2007).

³⁸ Doğanay, 2008, s. 38.

³⁹ Doğanay, 2008, s. 44.

Şekil 1. Kuğulu Park'ın Konumu.

Şekil 2. Kuğulu Park 1970'ler.

havuzunda yer alan siyah ve beyaz kuğular, kazlar ve ördekler kullanıcılara dinlenme vb. etkinliklerinin yanı sıra seyir olanağı da tanımaktadır (Şekil 3). Ayrıca Park'ın girişinde ve Park'ın içinde yer alan ve çağdaş heykellere örnek olarak gösterilen; 2006 yılında dikilen Ümit Öztürk'ün eseri "Tunalı Hilmi" ile Muzaffer Ertoran'ın "Öpüşenler" heykelleri ve "23 Nisan" heykeli de Park'ın peyzaj niteliklerini artıran kentsel donatılardır (Şekil 4a-c). Park çevresinde alan kullanıcılarına hizmet edebilecek büfeler yer almakta ve alanda bir de restoran bulunmaktadır. Park bulunduğu bölge sebebi ile farklı pek çok kentsel hizmetin alınabile-

Şekil 3. Kuğulu Park'taki doğal yaşam.

ceği bir konumdadır. Tasarımında sadece, park alanlarının temel gereklilikleri olan işlevlerin (oturma ve dinlenme alanları, kısa gezinti yolları, çocuk oyun alanı, yeşil doku) yer aldığı görülmektedir. Alandaki oturma birimleri orta mekânda bulunan kuğuların yüzdüğü havuzu görecektir şekilde konumlandırılmıştır (Şekil 5). Malzeme açısından bakıldığında doğal (ahşap) malzemenin kullanıldığı ve kent mobilyalarının düzenli bakımının yapıldığı görülmektedir. Kullanıcıların yer yer doğal araziye de oturma amaçlı kullandıkları, özellikle alanın güney bölümünde yer alan eğimli arazi yapısına sahip çim alanın yoğun kullanılan alanlar arasında olduğu söylenebilir.

Kuğulu Park geçmişten günümüze Ankara halkı için bir

Şekil 4. (a) Tunalı Hilmi Heykeli. (b) Öpüşenler Heykeli. (c) 23 Nisan Heykeli.

Şekil 5. Kuşulu Park Kentsel Tasarım Planı ve Parktaki Temel Aktiviteler.

değer ve anlam ifade eden kentsel bir simge ve kamusal alan olarak ayrıca önem taşımakta, kentlinin kamusallık ideallerini savunduğu bir örnek olarak da öne çıkmaktadır.⁴⁰ Örneğin; Atatürk Bulvarı üzerinde yapılması planlanan Kuşulu Altgeçidi inşaatı sırasında, Park'ın kaldırılacağı söylentileri 2006'da şehir plancıları odası, mimarlar odası gibi sivil toplum örgütleri ve park kullanıcılarını harekete geçirmiş protesto gösterileri düzenlenerek projeye karşı çıkmıştır. Bunun üzerine Belediye projeyi Kuşulu Park'ın zarar görmeyeceği şekilde revize etmiştir. Ankara kent yaşamı için önemli bir yere sahip olan Kuşulu Park için yapılan eylemler kamuoyu baskısı yaratarak Kuşulu Park'a olan müdahaleleri az da olsa engellenmiştir.⁴¹ Alan aynı zamanda farklı amaçlarla (miting, kermes, farkındalık ak-

tiviteleri vb.) kişiler tarafından toplanma mekânı olarak da kullanılmakta, dönem dönem farklı etkinliklere de ev sahipliği yapmaktadır. 1-7 Haziran 2003 tarihinde Kuşulu Park'ta TMMOB Ankara İl Koordinasyon Kurulu ortaklığında çeşitli sivil toplum kuruluşları ile birlikte düzenlenen "Kitap Haftası" bu etkinliklerden birisidir. Etkinlik kapsamında çocuklara kitap ve topaç dağıtılarak, çocukların seramik, resim, oyuncak atölyelerinin çalışmalarına katılımı sağlanmıştır.⁴² Gerek koruma gerekse kullanıma yönelik bu farklı örnekler göz önüne alındığında, kullanıcılar tarafından duyulan aidiyet hissi, Park'ın kullanıcıları ve aynı zamanda tüm başkentliler için bir simge değeri taşıdığını ve bölge özelinde toplanma mekânı olarak da kullanıldığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

⁴⁰ Özdemir, 2009, s. 151.

⁴¹ Özdemir, 2009, s. 151.

⁴² TMMOB, 2003, s. 16.

Alanın Kullanıcı Profili ve Alan Kullanımına İlişkin Temel Değerlendirmeler

Ankara Kuğulu Park'ın kamusal bir alan olarak kullanım yoğunluğu; alanın bulunduğu bölgedeki stratejik konumu, Ankara'nın önemli ve benzersiz parklarından ve kentsel imgelerinden birisi olması sebepleri ile oldukça yükündür. Özellikle hafta sonlarında ve resmi tatil günlerinde yoğun olarak kullanılmakta (Şekil 6a-c), Park'ta bulunan kuğular alanın tercih edilme sebebini arttırmaktadır. Yine alanın yakın çevresindeki alışveriş olanakları, kamu kurum ve kuruluşlarının varlığı, iş yerleri ve konut alanları ile ilişkiler de bu alana olan talebi biçimlendirerek, alanda farklı saatlerde kullanım yoğunluğu yaratmaktadır. Ankete katılan kullanıcıların sosyo-demografik özellikleri analiz edildiğinde, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

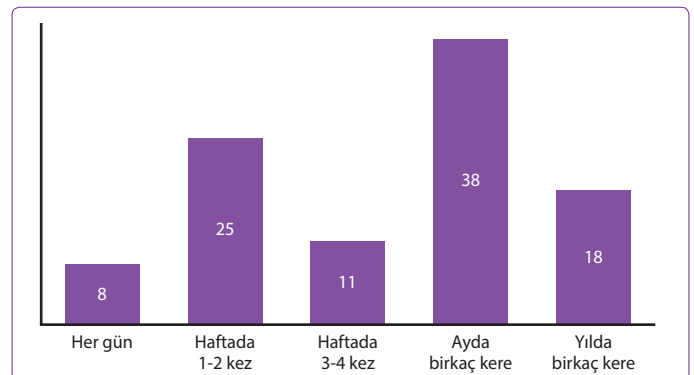

Şekil 6. (a-c) Kuğulu Park kullanım yoğunluğu ve kullanıcı profili.

Ankete katılanların %56'sı kadın, %44'ü erkek; %36'sı 15-24 yaş grubunda, %40'ı 25-44, %18'i 45-64 yaş grubunda ve %6'sı da 65 yaş ve üstünde; %56'sı bekâr, %36'sı evli ve %8'i boşanmış ya da eşini kaybetmiştir. Mesleklere göre dağılım incelendiğinde, %37'si öğrenci, %20'si özel sektör çalışanı, %13'ü emekli, %11'i memur, %4'ü öğretmen, %4'ü işveren, %2'si akademisyen, %2'si, işçi ve son olarak %8'inin çalışmadığı söylenebilir. Katılımcıların eğitim seviyesi incelendiğinde, %3'ünün ilkököl, %4'ünün ortaokul, %23'ünün lise, %5'inin ön lisans, %56'sının lisans ve %9'unun yüksek lisans ve doktora düzeyinde olduğu görülmektedir. Kuğulu Park kullanıcılarının her cinsiyet, yaş grubu, meslek ve eğitim düzeyinde geniş bir profili kapsadığı görülmekle birlikte erkek kadın cinsiyet dağılımının neredeyse eşit olduğu, ağırlıklı olarak genç ve orta yaşlı, öğrenci, özel sektör çalışanı ile, lise ve lisans eğitim düzeyinde kullanıcıların alanı tercih ettiği söylenebilir (Şekil 6a-c).

Kullanıcıların alanı tercih sebepleri sorgulandığında; alanın doğal nitelikleri, kent içindeki konumu ve kuğuların varlığı temel tercih nedenleri olarak sıralanmaktadır. Kullanıcıların %32'si ilkbahar, %39'u yaz, %33'ü sonbahar, %10'u kış mevsiminde; %8'i her gün, %25'i haftada 1-2 kez, %11'i haftada 3-4 kez, %38'i ayda bir kez, %18'i yılda bir kez Park'ı ziyaret etmektedir (Şekil 7). Bu bağlamda kullanıcıların yarısından fazlasının en az ayda bir kez Park'ı ziyaret ettiği ya da kullandığı söylenebilir.

Park'a gelen kullanıcılardan %45'i yürüyerek, %32'si toplu taşıma araçları ile, %21'i araba ile, %1'i motosiklet ve son olarak yine %1'i bisiklet ile Park'a erişmektedirler (Şekil 8). Yürüyerek, motosiklet ve bisiklet ile Park'a erişen kullanıcılar çoğunlukla Park'ın yakın çevresinde yaşayan (Çankaya İlçesi, kısmen Altındağ İlçesi) ya da çalışan kullanıcılar, toplu taşıma araçları ve özel araçları ile erişebilen kullanıcıların ise çoğunlukla alana daha uzak ilçelerden (Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Yenimahalle, Sincan, Etimesgut, Pursaklar, Altındağ ilçeleri) geldiği tespit edilmiştir. Az sayıda başka şehirlerden gelen kullanıcılar da bulunmaktadır. Farklı ulaşım araçları ile Park'a erişen kullanıcıların kentin farklı bölgelerinden olması alanın kent parkı olarak tüm kentliler

Şekil 7. Kullanıcıların Kuğulu Park'a geliş sıklığı.

tarafından kullanıldığını destekleyen önemli bir gösterge olarak kabul edilebilir.

Kullanıcıların Park'a hangi amaçla gittikleri sorusu "çoktan seçmeli soru" tipinde hazırlandığı için bu soruya toplam 1036 yanıt alınmıştır (Şekil 9). Buna göre kullanıcılar en yüksek oranla (%40,9) oturmak ya da dinlenmek amacıyla Park'a gelmekte; bunu arkadaş buluşması, yürüyüş-spor yapmak ve kitap-gazete-dergi okumak, ebeveynlerin çocuk ya da torunlarıyla vakit geçirmek, fotoğraf çekmek, Park içinde yer alan restoranlarda yemek içmek gibi amaçlar takip etmektedir. Ayrıca kullanıcılar, Kuşulu Park'a evcil hayvan gezdirmek, piknik yapmak, konser izlemek gibi amaçlar için geldiklerini de belirtmektedirler. Park yukarıdaki amaçlar için sadece yakın çevredeki kullanıcıları değil, aynı zamanda konser vb. etkinliklere katılmak, alandaki restoranlarda yemek içmek ya da bir alt merkez işlevi gören bölgede alışveriş yapmak gibi amaçlarla da farklı ilçelerden farklı kullanıcı gruplarını alana çekebilmektedir. Bu durum Park'ın zaman zaman başka aktivitelere bağlı olarak ziyaret edilen bir geçiş alanı ya da uğrak noktası olduğunu da göstermektedir.

Öğrenciler için de çokça tercih edilen bir buluşma ve sosyalleşme alanı olan Kuşulu Park, bu anlamda kent bütününde önemli bir kamusal mekân niteliğindedir. Genel kullanıcı profili ile benzer şekilde, Park'ı kullanan öğrenciler de; hem il dışından gelen, hem Park yakın çevresinde

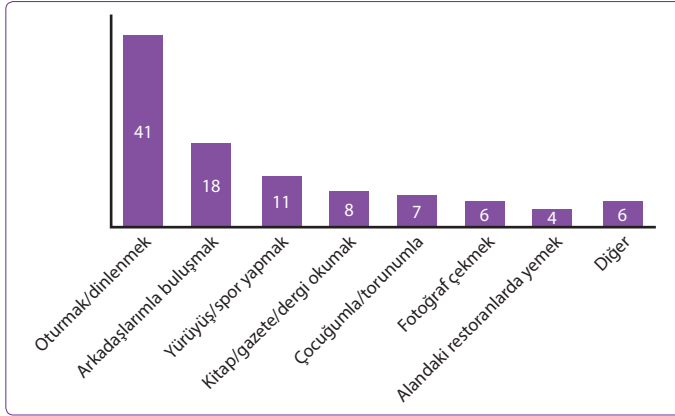
hem de farklı semtlerde yaşayan kullanıcılar olarak dikkat çekmektedir. Öğrencilerin Park'ı sıklıkla kullanmasının en temel nedenleri; alanın Kızılay kent merkezi ile yakınlığı, yürünebilir bir mesafede yer alması, kentin görece olarak popüler ve önemli bir alt merkezi olan, öğrencilere uygun kafe, restoran, sinema, tiyatro vb. hizmetlerin sunulduğu bir semt içinde yer almasıdır. Genç kitle özellikle diğer aktivitelere (sinema, tiyatro, yeme içme vb.) katılmadan önce ya da sonra Park'ı buluşma noktası, bir arada dinlenme alanı ya da Park içinde konser vb. etkinliklere katılma noktası olarak değerlendirmektedir. Alanda dikkat çeken bir diğer durum da kadın kullanıcıların oranının yüksek olmasıdır. Bu oranının yüksek çıkmasının önemli nedenleri, alanın güvenli olmasının yanı sıra, Park'ın yakın çevresindeki çocuk oyun alanının ebeveyn anneler ve /veya torun bakan babanne ve anneanneler tarafından yoğun olarak kullanılması, çocukların doğa ile etkileşim kurabilecekleri bir alan olması ve alanda kaliteli vakit geçirme olanaklarının bulunması olarak sıralanabilir.

Kuşulu Park'a gelen kullanıcıların %28'i Park'ın alan büyüklüğünü yeterli, %31'i de kısmen yeterli bulurken, %41'i yetersiz bulmaktadır (Şekil 10). Bu değerlendirme tarihsel süreç içerisinde, farklı nedenlere bağlı olarak Kuşulu Park'ın alansal büyüklüğünün giderek küçülmesinin de bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

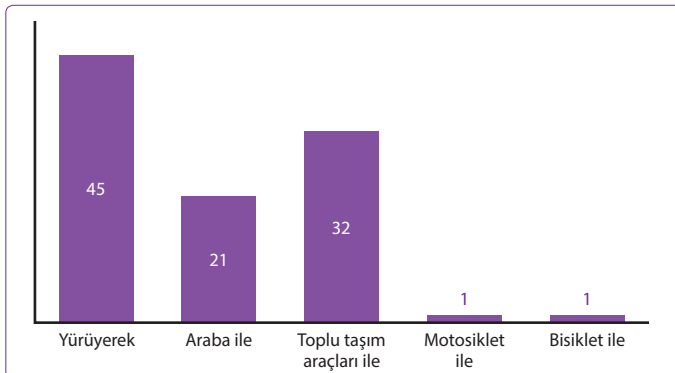
Kamusal mekânların kullanımında, kullanıcı memnuniyetini doğrudan etkileyen temel bileşenlerden birisi de alanın altyapısının nitel ve nicel durumudur. Park alanı bu özellikler açısından incelendiğinde, temel altyapı elemanları; kentsel mobilyalar, peyzaj özellikleri, ulaşım altyapısı, tuvaletler olarak ele alınmış, tüm bileşenler hem sayısal olarak hem de nitelikleri açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu değerlendirmelere ait analizler bir sonraki bölümde verilmiştir.

Araştırma Yöntemi ve Araçları

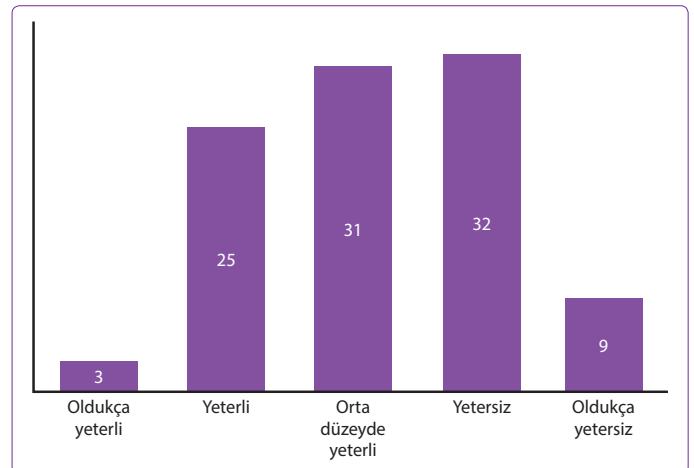
Çalışmada; Kuşulu Park kullanıcı memnuniyetini tanım-

Şekil 8. Kullanıcıların Kuşulu Park'ı ziyaret amacı.

Şekil 9. Kullanıcıların Kuşulu Park'a erişim türü.

Şekil 10. Kullanıcılara göre Kuşulu Park'ın alan yeterliliği.

layabilmek için faktör analizi tekniği kullanılmıştır. Faktör analizi, aralarında ilişki bulunduğu düşünülen çok sayıda değişken arasındaki ilişkilerin anlaşılmasını ve yorumlanmasını kolaylaştırmak için, çok sayıda değişkeni daha az sayıda temel değişkene indirgemek veya özetlemek amacıyla taşıyan bir analiz tekniğidir. Değişkenler arasında görülen istatistikî ilişkilerin büyük bir bölümü, bir veya bir kaç temel faktörün etkisi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Değişkenler arası korelasyon matrisi kullanılarak, birbirleriyle kuvvetli ilişkileri olan değişkenler birleştirilmekte ve faktörler oluşturularak değişken sayısı azaltılmaktadır.⁴³

Bu çalışmada da kullanılan çok sayıda değişken arasındaki istatistikî ilişki, ilişkinin derecesi ve yönü dikkate alınarak, değişkenler arası bağımlılık yapısını ortadan kaldıran; veri setindeki değişkenliği etkileyen temel boyutlar ayrı ayrı ortaya çıkarılarak, faktör analizi tekniği ile benzer memnuniyet ifadeleri tek boyutta toplanmıştır. Buna ek olarak, boyutlardan elde edilen memnuniyet puanlarının birbiri ile ilişkisi korelasyon testi ile incelenirken memnuniyet puanlarının demografik değişkenlere göre farklılaşması Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi ile incelenmiştir. Böylece Kuğulu Park kullanıcılarının memnuniyet ilişkisinin yönü ve değişkenler arası farklılıklar değerlendirilmiştir. Çalışma temel olarak Kuğulu Park kullanıcılarının memnuniyetlerini tanımlayan değişkenleri, bu değişkenler arasındaki ilişkileri ve kullanıcıların beklentilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Çalışmada ilk olarak, Kuğulu Park kullanıcı memnuniyetini tanımlayabilmek için, kullanıcılardan Tablo 4'te görülen, alan ile ilgili verilen özellikleri 5li likert ölçeğine göre; 1: çok kötü, 2: kötü, 3:ne iyi ne kötü, 4: iyi, 5: çok iyi biçiminde değerlendirmeleri istenmiştir.

Faktör analizi işleminde ölçek maddelerinin faktörlere atanması ya da ölçekten çıkarılması işlemlerinde faktör yükü değerlerine bakılmaktadır. Faktör yükü değeri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. Maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin yüksek olması beklenir. Bir faktörle yüksek düzeyde ilişki veren maddelerin oluşturduğu bir küme var ise bu bulgu, o maddelerin birlikte bir kavramı yapıyı-faktörü ölçtüğü anlamına gelir. Bir değişkenin 0.3'lük faktör yükü, faktör tarafından açıklanan varyansın %9 olduğunu gösterir. Bu düzeydeki varyans dikkate değerdir ve genel olarak, işaretine bakılmaksızın 0.60 ve üstü yük değeri yüksek; 0.30-0.59 arası yük değeri orta düzeyde büyüklükler olarak tanımlanabilir ve değişken çıkartmada dikkate alınır. Her bir maddenin faktör yükünün 0,30'dan küçük olduğu ya da söz konusu maddenin faktör yüklerinin iki farklı faktördeki değerlerinin farkının 0,10'dan küçük olması durumunda (binişiklik) madde ölçekten çıkarılarak analiz işlemine devam edi-

⁴³ Eceral vd., 2014, s. 169.

Tablo 4. Kuğulu Park rekreasyon alanı özelliklerine ilişkin değişkenler

Sıra	Değişkenler
1	Güvende hissetme
2	Sessiz sakin olma durumu
3	Trafikten kaynaklı gürültü durumu
4	Çevre temizliği
5	Alana erişim / ulaşım yeterliliği
6	Alandaki aktivite yeterliliği
7	Alanda bulunan yürüyüş parkuru yeterliliği
8	Alan içerisinde yönlendirici işaretlerin yeterliliği
9	Alan içerisinde yönlendirici işaretlerin işlevselliği
10	Düzenlenmiş oturma / dinlenme alanlarının yeterliliği
11	Su kenarında düzenlenmiş oturma / dinlenme alanlarının yeterliliği
12	Piknik alanı yeterliliği
13	Yeme içme tesisleri yeterliliği
14	Tuvaletlerin yeterliliği
15	Alanda içme ve kullanma suyu olanakları
16	Otopark olanakları
17	Engelli dostu olma durumu

li. Bu durumun gerekçesi; bir maddenin her iki faktörde de yer alma durumunun olabilmesi nedeni ile karmaşıklık yaratması olarak açıklanabilir. Bu analiz sürecine bağlı olarak, anket formunda yer alan 17 değişken (Tablo 4) 10 değişkene inmiş⁴⁴ ve bu değişkenlere; farklı faktör analizi tekniklerinden "Faktör Ayrıştırma Tekniği" olarak "Temel Bileşen Analizi" ve "Eksen Döndürme Yöntemi" olarak da "Varimax" döndürme uygulanmıştır. Anlamli faktörlerin belirlenmesinde ise "öz" değerleri ile "scree" sınaması kullanılmıştır.

Cronbach's alfa katsayısının 0-1 arasında değiştiği, değerlendirme kriterlerine göre "0.00 < 0.40 ise ölçek güvenilir değil, 0.40 < 0.60 ise ölçek düşük güvenilirlikte, 0.60 < 0.80 ise ölçek oldukça güvenilir ve 0.80 < 1.00 ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçek" olarak değerlendirildiği ifade edilmektedir.⁴⁵ Yapılan analiz sonucunda memnuniyet ölçeğinin 10 soru ve 3 alt boyuttan oluştuğu ve ölçeğin güvenilir olduğu belirlenmiştir (Tablo 5).

Kullanıcı Memnuniyetini Etkileyen Faktörler ve Kullanıcı Memnuniyeti Durumu

Kuğulu Park kullanıcılarının; alanın mekânsal olanakları; güvenlik, sessiz sakinlik ve huzur hissi veren psikolojik algısı

⁴⁴ Ankete verilen yanıtlar bağlamında çevre temizliği, alanda bulunan yürüyüş parkuru yeterliliği, alan içerisinde yönlendirici işaretlerin yeterliliği, bu işaretlerin işlevselliği, piknik alanı yeterliliği, yeme-içme tesisleri yeterliliği, alanda içme ve kullanma suyu olanakları değişkenleri ölçeğin genel geçerliliğini düşürdüğü ve (önemsiz değil ancak) diğer 10 değişken kadar ayırt edici bir rol oynamadığı için indirgenmiştir.

⁴⁵ Tavşancıl, 2005, s. 65.

Tablo 5. Faktörlerin Varimax Döndürme Tekniği Sonrası Oluşan Faktör Yükleri, Toplam Varyansı Açıklama Oranı ve Güvenirlik Katsayıları

KMO	Boyut	Madde	Faktör Yükü	Açıklanan Toplam Varyans	Cronbach's Alfa
0,656	Faktör I. Mekânsal Düzenlemeler ve Erişilebilirlik	Düzenlenmiş oturma / dinlenme alanlarının yeterliliği	,844	18,291	0,633
		Su kenarında düzenlenmiş oturma / dinlenme alanlarının yeterliliği	,823		
		Alana erişim / ulaşım yeterliliği	,523		
	Faktör II. Psikolojik Etmenler	Sessiz sakin olma durumu	,756	16,545	0,556
		Trafikten kaynaklı gürültü durumu	,732		
		Güvende hissetme	,624		
	Faktör III. Altyapı Olanakları	Otopark olanakları	,753	16,193	0,509
		Engelli dostu olma durumu	,719		
		Tuvaletlerin yeterliliği	,574		
		Alandaki aktivite yeterliliği	,369		
				51,029	0,642

Tablo 6. Kuşulu Park Memnuniyeti ve Boyutlarının Betimsel İstatistikleri

Faktör Grupları	N	Minimum	Maximum	Ortalama	Ss
Mekansal düzenlemeler ve erişilebilirlik	583	5	15	10,55	2,40
Psikolojik etmenler	583	4	15	9,86	2,28
Altyapı olanakları	583	4	17	8,96	2,64
Genel Memnuniyet	583	16	42	29,36	5,04

ve aktivitelerin varlığı; otopark olanakları, engelliye uygunluğu vb. altyapı konusundaki kriterlere ilişkin düşüncelerini gösteren üç faktör grubu önem derecesine göre “mekânsal düzenlemeler ve erişilebilirlik”, “psikolojik etmenler” ve “altyapı olanakları” olarak belirlenmiştir (Tablo 6).

Mekânsal düzenlemeler ve erişilebilirlik konusundaki birinci faktör grubu değerlendirildiğinde Park'ın iç düzenlemelerine ilişkin, gerek su kenarında düzenlenmiş oturma alanlarının gerek Park'ın genelinde düzenlenmiş oturma alanlarının yeterliliğinin alana erişimden daha öncelikli değişkenler olduğu görülmektedir. Alanda, alanın büyüklüğü de dikkate alındığında oturma alanlarının sayısı ve nitelik olarak yeterli olduğu söylenebilir. Ancak mekânsal düzen-

lemeler açısından bu oturma birimlerinin, alana grup olarak gelen kullanıcılar açısından bir arada oturma ve sosyalleşmeye olanak verecek şekilde düzenlenmediği, bankların tek bir hat üzerinde, yan yana dizilmiş şekilde konumlandırıldığı görülmektedir (Şekil 5, Şekil 11a-c). Alana erişim açısından Kuşulu Park, konumu itibari ile herkes için erişilebilir bir noktadadır. Kullanıcıların yoğun olarak bölgede çalışan ve yaşayan kişilerden oluşması ve özellikle alan yakınında bulunan toplu taşıma durakları, alanın kent merkezi ile yürünebilir bir mesafede olması bu alanın erişilebilirliğini arttırmakta, Park'ı kentin her kesiminden kullanıcının geldiği bir alan haline getirmektedir. Bu nedenle bu kriterin faktör yükünün düşük çıkması, kullanıcılar tarafından ala-

Şekil 11. (a-c) Kuşulu Parkta bulunan oturma birimleri ve mekânsal düzenlemesi.

Şekil 12. Kuşulu Park'ın Batı ve Güney kesimindeki eğimli arazi yapısı.

nin erişilebilirliği öncelikli bir faktör / değişken olarak ele alınmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Psikolojik etmenler konusundaki ikinci faktör grubu değerlendirildiğinde sessiz sakin olma durumu ve trafikten kaynaklı gürültünün az olması durumunun, güvende hissetmeden daha etkili ya da öncelikli faktörler olduğu görülmektedir. Park'ın üç tarafında yoğun taşıt trafiği bulunmasına karşın mekânsal düzenleme açısından bu etkinin minimize edilerek, oturma birimlerinin mümkün olduğunca trafikten uzak biçimde konumlandırıldığı, arazi yapısı ve yeşil doku yardımı ile de ses yalıtımının sağlanmaya çalışıldığı söylenebilir. Park'ın batı ve güney bölümündeki eğimli arazi yapısı, alanın trafik ile doğrudan ilişkisini kopararak alanda trafikten kaynaklı etkilerin azalmasına yardımcı olmaktadır (Şekil 12). Bu koşullarda en yoğun trafik etkisinin alanın doğusunda bulunan Tunalı Hilmi Caddesi'nden kaynaklı olduğu düşünülürse, bu bölgede yer alan büfe, depo binaları vb. düzenlemeler ve yoğun yeşil doku ile bu etkilerin en aza indirilmeye çalışıldığı söylenebilir. Alan güvenlik ve güven-

de hissetme kriterleri açısından ele alındığında, kullanıcılar tarafından, günün tüm saatlerinde aktif olarak kullanılması, gece kullanım saatlerinin de yoğun olması ve alandaki aydınlatma elemanlarının yeterliliği sayesinde kişilerin kendilerini güvende hissettikleri bir alan olarak tanımlanmaktadır.

Altyapı olanakları konusundaki üçüncü faktör grubu değerlendirildiğinde otopark olanaklarının, engelli kullanımına uygunluk ya da engelli dostu olma durumuna ilişkin faktörler, tuvaletlerin yeterliliği ya da alandaki aktivitelerin yeterliliğinden daha önceliklidir. Alana gelen kullanıcıların öncelikli ulaşım biçiminin yaya erişimi olduğu dikkate alındığında otopark olanaklarının kullanıcılar açısından öncelikli bir faktör olarak belirlenmesi beklenmeyen bir sonuçtur. Buna karşın bu sonuç kent bütünündeki toplu taşıma olanaklarının gerek nitelik gerekse nicelik olarak yetersizliği ile ilişkilendirildiğinde anlamlı hale gelmekte, kullanıcılar açısından otopark olanaklarının alan tercihlerinde önem kazandığı görülmektedir. Parklar açısından gerek kamusal mekânlar olmaları, gerekse toplumun tüm kesimleri tarafından eşit olarak ulaşılabilir olmaları önemli tasarım kriterlerindedir. Kuşulu Park tüm kullanıcılar için eşit olarak erişilebilir bir konumda olsa da engelli kullanıcılar açısından bu erişilebilirlik sorgulandığında, kent bütününde engelli erişiminde yaşanan sıkıntıların etkisinin bu alana da yansıdığını söylemek mümkündür. Park'ın mevcutta 1'i Atatürk Bulvarı üzerinde, 1'si Polonya Caddesi üzerinde ve 2'si İran Caddesi'nde (Tunalı Hilmi Caddesi) olmak üzere 4 girişi bulunmaktadır. Alan girişlerinden sadece İran Caddesi üzerindeki giriş engelli kullanıcılar için fiziksel olarak uygun olsa da, bölgeye ve tanımlanan bu girişe erişimde sıkıntıların olduğu da göz ardı edilemez bir durumdur (Şekil 5, Şekil 13a-e). Alandaki kullanımlar açısından tuvaletlerin bulunması ve bunların temizliği de kullanıcı memnuniyetini etkileyen önemli bir göstergedir. Kuşulu Park'ta kamusal kullanım için ayrılmış iki adet (bir kadın ve bir erkek) tuva-

Şekil 13. (a) Atatürk Bulvarı girişi. (b) Atatürk Bulvarı - Polonya Caddesi kesişme noktasındaki giriş. (c) Polonya Caddesi girişi. (d) İran Caddesi girişi. (e) İran Caddesi 2. girişi.

let bulunmaktadır ancak kullanıcılar paralı olan bu tuvaletlerin yeterince temiz olmamasından şikâyetçidirler.

Faktör analizi değerlendirmelerinin son aşamasında, alana ilişkin genel bir değerlendirme yapabilmek için, faktör analizinde yer alan üç faktör grubunun, diğer bir deyişle bu faktör gruplarını oluşturan değişkenlerin Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H Testi yardımı kullanıcı memnuniyeti puanı hesaplanarak ve memnuniyet ilişkisinin yönü ve değişkenler arası farklılıklar değerlendirilmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar Tablo 6 ve Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 6 ve Tablo 7’den elde edilen sonuçlara göre; “mekânsal düzenlemeler ve erişilebilirlik” memnuniyeti ile “psikolojik etmenlerden kaynaklı memnuniyet” arasında pozitif yönlü çok zayıf; “altyapı olanaklarından kaynaklı memnuniyet” arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunurken, “genel memnuniyet” arasında pozitif yönlü orta kuvvetli bir ilişki bulunmaktadır. Psikolojik etmenlerden kaynaklı memnuniyet ile altyapı olanaklarından kaynaklı memnuniyet arasında pozitif yönlü çok zayıf, genel memnuniyet arasında pozitif yönlü orta kuvvetli ilişki bulunmaktadır. Mekânsal düzenlemeler ve erişilebilirlik ile ilgili su kenarında ve Park’ın genelinde düzenlenmiş oturma alanlarının yeterliliği, alana erişim faktörleri ile psikolojik etmenlerle ilgili sessiz sakin olma durumu, güvende hissetme faktörleri ile kullanıcıların memnuniyeti arasında pozitif yönlü orta kuvvetli bir ilişki bulunurken, altyapı olanakları ile ilgili otopark olanaklarının varlığı, engelli dostu olması, tuvaletlerin yeterliliği, alandaki aktivitelerin (oturma-dinlenme alanları, çocuk oyun alanı, yeme içme birimleri, gezinti yolları vb.) yeterliliği faktörleri ile kullanıcıların genel memnuniyeti arasında pozitif güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçlar kısaca değerlendirildiğinde Kuşulu Park’ta memnuniyeti belirleyen faktörlerin birbirleri

ile ilişkili olduğu ve memnuniyeti birlikte yükselttiği ya da azalttığı sonucuna ulaşılmaktadır. Kuşulu Park’ta genel kullanıcı memnuniyetini en çok etkileyen faktör grubu altyapı olanakları olurken, en az etkileyen faktör grubu ise psikolojik etmenler olarak göze çarpmaktadır.

Kullanıcıların genel memnuniyet değerlendirmesi yukarıda görüldüğü gibi farklılaşırken, memnuniyet puanları cinsiyete, yaşa, medeni duruma, eğitim durumuna, çocuk sahipliğine göre istatistiki olarak farklılık göstermemektedir.

Kent bütününde yoğun olarak kullanılan ve bu kullanım yoğunluğu sebebi ile taşıma kapasitelerini dönem dönem fazlasıyla aşan Park, kullanıcılarından her dönem alanın büyütülmesi talebini almaktadır. Kullanıcılara yapılan anket kapsamında sorulan; “alandaki eksikliğini hissettiğiniz, değiştirilmesini/geliştirilmesini istediğiniz konular nelerdir?” sorusuna en çok alınan cevap alanın büyütülmesi talebidir. Bu yanıtlar memnuniyetin yüksek olduğunun ve alanın kullanıcılar tarafından sevilerek kullanıldığının bir diğer göstergesidir. Kent merkezinin önemli bir uzantısı olmasına da bağlı olarak, gerek yakın çevre gerekse daha uzak mahalle ve ilçelerinde yaşayan kullanıcılar açısından, yürüyerek, bisiklet, motosiklet, araba, otobüs vb. ulaşım sistemleri ile erişilebilir bir konumda olması sosyal erişilebilirliğin de bu alanda sağlandığını göstermektedir. Park’ın küçük ölçeğine karşın sahip olduğu nitelikler ile kentsel bir simge olma özelliği alana kent bütününde özgün ve özel bir konuma taşımaktadır.

Değerlendirme

Genel olarak kamusal mekânlar, özeldede ise açık ve yeşil alanlar tasarlanırken, kullanım yoğunluğunu ve kullanıcı memnuniyetini etkileyen temel kriterlerin ve temel tasarım gerekliliklerinin ortak olduğu söylenebilir. Çalışmanın bu bölümünde, örnek olarak seçilen Kuşulu Park, incele-

Tablo 7. Kuşulu Park kullanıcı memnuniyet değerlendirmesi

Faktör grupları		Mekansal düzenlemeler ve erişilebilirlik	Psikolojik etmenler	Altyapı olanakları	Genel memnuniyet
Mekansal düzenlemeler ve erişilebilirlik	r	1,000	,168*	,251*	,672*
	p		,000	,000	,000
	n	583	583	583	583
Psikolojik etmenler	r		1,000	,194*	,635*
	p			,000	,000
	n		583	583	583
Altyapı olanakları	r			1,000	,723*
	p				,000
	n			583	583
Genel Memnuniyet	r				1,000
	p				
	n				583

*p<0,01. r: Korelasyon katsayısı (0-1 arasında değer alır. 0'a yaklaştıkça ilişki zayıflar, 1'e yaklaştıkça ilişki kuvvetlenir). p: Anlamlılık değeri: 0,05 değerinden küçükse ilişki anlamlıdır.

Tablo 8. Kuşulu Park ve temel özellikleri

Park	Konum	Mülkiyet	Büyükölük (hektar)	Sınıf	Yönetim
Kuşulu Park	Ankara, Türkiye	Kamu	1	Kent Parkı	Çankaya Belediyesi

nen Dünya örnekleri ile aynı göstergelere göre değerlendirilmiş (Tablo 8), kamusal alanlar ile açık ve yeşil alanların tasarlanmalarına ve etkin kullanımına ilişkin ortak olan temel tasarım kriterleri maddeler halinde ele alınarak, kullanıcı memnuniyeti ile ilişkilendirilmeye çalışılmıştır.

Alan, Dünya örnekleri ile benzer şekilde, temel kullanıcı ihtiyaçlarını karşılayan, bulunduğu yoğun yapılaşmış kent-

sel çevre içerisinde sahip olduğu yeşil dokusu ile özelleşmiş (Tablo 9), aktivite çeşitliliğinin oldukça sınırlı olmasına karşın özellikle fiziksel ve sosyal erişilebilirliği sayesinde kent bütününe hizmet eden bir kent imgesidir.

Sonuç

Kent parkları; çok amaçlı kamusal mekânlar olarak, kent-

Tablo 9. Kuşulu Park aktivite alanları ve alanın nitelikleri

Aktivite alanları		Nitelikler	
Oturma alanları		Zengin çiçek dokusu	
Yürüyüş / koşu parkurları		Tasarımda renk kullanımı	
Çocuk oyun alanları		Yeşil (ağaç) dokusu	
Aktif spor alanları	-	Tasarımda su kullanımı	
Piknik alanları	-		

sel yaşam kalitesini yükselten, kent imajını güçlendiren, estetik, rekreasyonel, psikolojik, çevresel, sosyal ve ekonomik açılardan kentlere fayda sağlayan stratejik alanlar haline gelmişlerdir. Bu alanlar, kentsel yaşamın “modern” yansımalarına da ev sahipliği yaparak günümüzde sadece bir rekreasyonel alan olmanın yanı sıra kutlamaların, gösterilerin ve kimi zaman da protestoların yapıldığı kamusal mekân kimliği ile de dikkat çekmeye başlamıştır.

Kent parklarının tüm bu farklı ihtiyaçlara cevap vermesi beklenmekte, bu alanların kişilerin sosyal ihtiyaçlarını da karşıladığı daha çok kullanılan alanlar haline gelmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla sorulması gereken soru kent parklarının tüm bu farklı ihtiyaçları karşılayabilmek için nasıl tasarlanması gerektiğidir. Özellikle mekânsal sınırlılıkların olduğu bölgelerde tasarlanacak olan kent parklarının farklı pek çok talebe yanıt vermektense, temel işlevleri yerine getirecek şekilde tasarlanması tercih edilen bir durum olabilir. Kent dokusu içinde küçük ancak doğru tasarlanmış, bakımlı parkların; büyük ancak erişilemeyen ve çekici olmayan mekânlara göre daha değerli ve daha kullanışlı parklar olduğu gerçeği de unutulmamalıdır. Çalışma kapsamında ele alınan Park da; talep, kullanım yoğunluğu ve kullanıcı memnuniyeti (yüksek memnuniyet) açısından bu söylemi desteklemektedir.

Kuğulu Park örneğinde de görüldüğü gibi; parklarda kullanıcı memnuniyetini olumsuz etkileyen negatif etkilerin başında alan büyüklüğü gelmektedir. Bulunduğu yapılaşmış bölge ve yakın çevresinde rezerv alan bulunmayan parklar için, büyüklüğün değiştirilmesinin çok da mümkün olmadığı durumlarda, alana özel tasarım ve temel hizmetlerin kaliteli sunumu ile bu olumsuzluklar en aza indirgenebilir.

Bir park tasarımında hizmetler (kirli tuvaletler, çevre kirliliği, yoğun kullanıcı talebini karşılayamayan kentsel donatılar gibi) ile ilgili yaşanan ya da yaşanacak olan olumsuzluklar, mekânsal yetersizliklerden değil, parkların yönetim aşamasındaki yetersizliklerinden, bakım-onarım süreçlerinin etkin işletilememesinden kaynaklanmaktadır. Küçük ölçekli, mekânsal kalite ve estetik konularındaki eksiklikler yerel yönetimler aracılığı ile, doğru ve başarılı uygulama örneklerinin incelenmesi yoluyla çözülebilir. Bu eksikliklerin tamamlanması parkları; büyüklük ve farklı işlevleri bulundurma açısından yeterli hale getiremeye bile, nitelik, estetik özellikler ve kullanıcı memnuniyeti açısından dünya standartlarında örnek gösterilen parklar ile benzer bir konuma taşıyacaktır. Kuğulu Park bu açıdan başarılı bir örnek olarak kabul edilebilir. Çünkü Park kullanıcılarının, kentsel donatıların yeterliliği, hizmetlerin kaliteli sunumu ve tuvaletlerin temizliği gibi temel konular açısından memnuniyeti yüksektir. Bu durumun Park’ın denetim, diğer bir deyişle ilgili yerel yönetimin, etkili ve işler olması ile ilgili olduğu söylenebilir.

Gelişmekte olan ülkelerde, kentsel rant, özellikle kent merkezlerinde isteklerin ve ihtiyaçların önüne geçerek, uy-

gulamalarda politik kararların da etkisi ile açık ve yeşil alanları arka planlara itmektedir. Bu sebeplerle kent merkezindeki tüm açık yeşil alanlar kentliler tarafından çok yoğun kullanılan kamusal mekânlar olarak önem kazanmaktadır. Kullanıcıların bu alanlardan beklentileri sorgulandığında dinlenebilecekleri, doğa ile iç içe zaman geçirebilecekleri güvenli ve konforlu mekânlar aradıkları elde edilen veriler arasındadır.

Doğru yer seçen park alanları, yetersizliklerine, işletme ve bakım problemlerine rağmen, yüksek kullanıcı memnuniyeti ile kentin farklı bölgelerinden, farklı sosyal, kültürel ve ekonomik gruplara ait kullanıcıları çekebilen, kimi zaman da sahip oldukları doğal, tarihsel, kültürel ya da sosyal nitelikleri ile önemli bir kent simgesi haline gelebilirler. Bu nitelikleri ile kentlere değer katan bu ve benzeri mekânların yaşatılması ve varlıklarının sürdürülmesi kentlilerin en doğal hakkıdır. Gelişmekte olan ülkelerde, mekânsal yetersizliklerin ve tasarım eksikliklerinin giderilmesinin yanı sıra katılımcı süreçlerin işletilmesinin, karar alma, planlama ve yönetim aşamalarında işleyen bir sistemin kurgulanmasının gerekliliği de unutulmamalıdır.

Son olarak denilebilir ki, Kuğulu Park’ın kendine özgü / özgün bir alan ve kent simgesi olduğu düşüncesi ile yola çıkılan çalışmada, Park kullanıcılarının güncel memnuniyet değerlendirmesi ve beklentileri ele alınarak, Kuğulu Park ve benzeri alanların çevresel, sosyal ve kültürel bir değer olarak varlıklarının sürdürülmesinin önemi bir kere daha vurgulanmaya çalışılmıştır. Kullanıcı memnuniyeti çalışmaları, kullanıcıların öznel değerlendirmelerine göre şekillendiğinden pratikte beklenen sonuçlarla istatistiki olarak elde edilen sonuçların farklılaşabileceği görülmektedir. Bir kullanıcı memnuniyeti araştırması olarak söz konusu sınırlılık ya da kısıtlar ile çalışma sürecinde de karşılaşmıştır. Özellikle ankete katılan kullanıcı sayısından kaynaklı olarak elde edilen bulguların, daha yüksek örneklem büyüklüğü ile elde edilebilecek bulgular ile değişkenlik gösterebileceği olasılığı dikkate alınmalı, yorumlar ve elde edilen sonuçlar bu kısıtlılıklar dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Çalışmanın, Park’ın daha sonraki yıllarda kullanıcı memnuniyetini sorgulayacak diğer çalışmalara bir referans olabileceği, mekânsal, sosyal ve kültürel değişimin izlenerek, sürdürülebilirliğin tartışılmasına olanak verebileceği ve açık yeşil alanların tasarımlarını yönlendirerek daha alt ölçekli tasarım çalışmalarına (peyzaj, kent mobilyaları vb.) katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Akyol, E. (2006) “Kent Mobilyaları Tasarım ve Kullanım Süreci,” Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ali, S.M., Nawawi, A. H. (2006) “Factors That Influence Users’ Satisfaction on Urban Park”, Built Environmental Journal, 3(2), 42-57.
- Altuntaş, A. (2012) “Sürdürülebilir Toplumlar ve Metropollerin Baskılarından Kurtulmak İçin Alternatif Bir Yol: Sürdürülebilir

- Kentler”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(17), 135-148.
- Asimgil, B. (2012) “Sustainable Planning of Urban Parks – The Case of Balıkesir Turkey”, Megaron, 7(1), 1-14.
- Bağcı, Ö. (2010) “Yenişehir (Mersin) Kentsel Alanında Peyzaj Mimarlığı Disiplini Kapsamında Kentsel Gönenç Araştırması”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çukurova.
- Büyükoztürk, Ş. (2002) “Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Sayı 32, 470-483.
- Comedia/Demos, (1995) Park Life: Urban Parks and Social Renewal, Comedia and Demos, London.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2006) Kentsel Tasarım Rehberleri, Cilt 1., İstanbul İncekara Matbaacılık, s.5, İstanbul.
- Doğanay, E.P. (2008) “AB Çevre Müktesebatına Uyum Sürecinde Doğa Koruma Başlığı Kapsamında Doğal Sitler: Ankara İli, Çankaya İlçesi’ndeki doğal Sit Alanları ve Mogan Gölü Örnekleri”, Basılmamış Uzmanlık Tezi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Dunnett, N., Swanwick, C., Woolley, H., (2002) Improving Urban Parks, Play Areas and Green Spaces, Urban Research Report, University of Sheffield, Department for Transport, Local Government and the Regions: London.
- Eceral, T., Uğurlar, A., Üçer, A. (2015) “Metropolitan Alan Konut Piyasasında Konut Kullanım Biçimini ve Konut Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi: Ankara Örneği”, Proje No: 113K425, TUBİTAK, Ankara.
- Francis, M. (2003) Urban open space: Designing for user needs, Island Press, Washington.
- Flodin, C.E., Lonnerholm, E., Talling, A.M., og.Westberg, J. (1983) “Friytor Istadsförrnyelsen”, Rad Vid Översiktlig Planering. Exemplet Halmstad, Rapport: R106, Statens Rad För Byggnadsforskning., Stockholm.
- Geerts, P. (2013) Park For The Future, Published by Kristof Beuren, Stadssecretaris Stad Ostend, Vindictivelaan 1, 8400 Ostend, Belgium.
- Gehl, J. (1996) Life Between Buildings, 5th Edition, Copenhagen: Danish Architectural Press, New York.
- Gül, A., Küçük, V. (2001) “Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, A(2), 27-48.
- Jamil A. B. (2002) A Design Guide for Public Parks in Malaysia, Skudai: Penerbit Universiti Teknologi, Malaysia.
- Lofland, L. (1998) The Public Realm: Exploring the City’s Quintessential Social Territory, Aldine de Gruyter, Transaction Publication, New York.
- Lynch, K. (2010) Kent İmgesi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Marcus, C. C., Francis, C. (1998) People Places: Design Guidelines for Urban Open Space, 2nd ed., New York.
- Memlük, Y. (2009) “Bulvarın Yeşil Parçaları”, Ed.: Ankara Koleksiyoncular Derneği (editör.) Cumhuriyet Devrimi’nin Yolu: Atatürk Bulvarı, Ankara: Rekmay, s. 73-89, Ankara.
- Mertes, J. D., Hall, J. R. (1995) Park, Recreation, Open Space and Greenway Guidelines, National Recreation and Park Association, University of Minnesota, Minnesota
- Mozingo, L. (1989) “Women and Downtown Open Spaces”, Places, vol:6, No:1, Fall, s.38-47.
- Neal, P. (2013) Rethinking Parks Exploring New Business Models For Parks In The 21 Century, Nesta, UK.
- Oktay, D. (2007) “Kentsel Kimlik ve Canlılık Bağlamında Meydanlar: Kuzey Kıbrıs’ta Bir Meydana Bakış, MİMARLIK, TMMOB Mimarlar Odası Süreli Yayını (Dosya: Kentler ve Meydanları), 334, 29-34.
- Özdemir, A. (2009) “Katılımcı Kentli Kimliğin Oluşumunda Kamusal Yeşil Alanların Rolü: Ankara Kent Parkları Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 1, s. 144-153.
- Renda, G. (2004) Ankara: Başkent’in Tarihi, Arkeolojisi ve Mimari-si. Ankara Enstitüsü Vakfı, Ankara.
- Resuloğlu, Ç., (2011) “The Tunalı Hilmi Avenue, 1950s-1980s: The Formation Of A Public Place In Ankara, Unpublished Graduate Thesis, A Thesis Submitted To The Graduate School Of Social Sciences of Middle East Technical University, Ankara.
- Rietdorf, W., Baeseler, H. (1979) Freizeitanlagen: Grundlagen, Anregungen u. Beispiele für d. Planung, Gestaltung u. Bau-durchführung, VEB Verlag für Bauwesen, Berlin
- Sherer, P.M. (2006) The benefits of Parks: Why America Needs More City Parks and Open Space, The Trust for Public Land, San Francisco.
- Tate, A., Eaton, M. (2015) Great City Parks, Second Edition, Routledge, New York.
- Tavşancıl, E. (2005) Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Thompson C.W. (2002) “Urban open space in the 21st century”, Landscape and Urban Planning, 60, 59–72.
- Topal, A. K. (2004) “Kavramsal olarak kent nedir ve Türkiye’de kent neresidir?”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1), 276-294.
- TMMOB. (2003) “Doğal Kaynaklarımızın Hazine Arazilerimizin Ormanlarımızın Kentlerimizin Kıyılarımızın Yağmalanmasına Sessiz Kalmayalım”, TMMOB Bülteni, Haziran-Temmuz, Sayı 30, 15.16.
- Whyte, W. H. (1980) The Social Life Of Small Urban Spaces, Washington D.C.

İnternet Kaynakları

- Ankara Rehberi, 2016, <http://www.ankararehberi.com/parklar/361-kugulu-park.html> [Erişim tarihi 20 Ağustos 2016].
- Aytaç, G. (2015) Kent Parkları, <http://www.plantdergisi.com/yazi-doc-dr-gulsen-aytac-120.html#sthash.XJMt10wY.dpuf> [Erişim tarihi 01 Şubat 2017].
- High Line, Phase 3, <http://www.greenroofs.com> [Erişim tarihi 15 Şubat 2016].
- <http://www.big.dk/#projects-suk> [Erişim tarihi 15 Şubat 2017]
- <http://www.ego.gov.tr/en/FotoGaleri/Resimler/1028/ankara-nostalji-fotografllari> [Erişim tarihi 10 Mart 2016].
- <https://www.google.com.tr/maps/@39.9027479,32.8555843,16z> [Erişim tarihi 15 Ağustos 2016].
- <http://equalmotion.com/news/new-york-city-high-line-photos/> [Erişim tarihi 15 Şubat 2017]
- Polonya Cumhuriyeti Büyükelçiliği (2016), Ankara’daki Polonya Sefaretinin Tarihi, http://ankara.msz.gov.pl/tr/elcilik/turkiyedeki_temsilciliklerimiz/sefaret_tarihinden/makam_tarihi/?printMode=true [Erişim tarihi 29.Ağustos 2016].
- The Cultural Landscape Foundation, Freeway Park, Seattle, WA, United States, <http://tclf.org/landscapes/freeway-park>, [Erişim tarihi 24 Şubat 2017]
- Pinterest, <https://tr.pinterest.com>, [Erişim tarihi 24 Şubat 2017]
- Superkilen Urban Park; <https://centerforactivedesign.org/superkilen/>, [Erişim tarihi 15 Şubat 2017]